

หัวข้อวิจัย	การศึกษามูลเหตุจูงใจทางการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ใน เส้นทางจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
ชื่อผู้วิจัย	ผศ. ดร. อติลล่ำ พงศ์ยี่หล้า รศ. ศิริชัย พงษ์วิชัย และนางสาววัชรายุทธ์ โสถถิตทัต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
ปี	2557

บทคัดย่อ

การศึกษามูลเหตุจูงใจทางการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในเส้นทางจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษามูลเหตุจูงใจที่เป็นปัจจัยผลักดัน (push) และปัจจัยดึงดูด (pull) ให้เกิดการท่องเที่ยว ในอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 2) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท 3) ศึกษาการให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ประชากรเป้าหมายที่ต้องการคือ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและสามารถท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง มีอายุ 55 ปีขึ้นไป มีกำลังซื้อ และอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากประชาชนที่เป็นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร และผู้ที่กำลังท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด จำนวนนักท่องเที่ยวที่เป็นตัวอย่างรวมทั้งหมด 1,587 ตัวอย่าง แต่เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตัวอย่างที่ท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงไม่ใช่เป้าหมาย การศึกษาครั้งนี้จึงเน้นศึกษาจากนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงถึง 492 ตัวอย่าง และเป็นเพศชาย 120 ตัวอย่าง นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีอายุ 55 – 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.31 และมีรายได้ มากกว่า 35,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.00 นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นั้นภาพรวมส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 72.50 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.90 นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงทำงานมากกว่าไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 64.70 และ 34.30 โดยประกอบอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.40 รองลงมาคือ เจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 21.60

ผลการศึกษา พบว่า มूलเหตุจูงใจที่เป็นปัจจัยผลักดัน คือ 1) ความต้องการพักผ่อนคลายเครียด 2) ความอยากกินอาหารท้องถิ่น 3) ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสถานที่จำเจ ส่วนมूलเหตุจูงใจที่เป็นปัจจัยดึงดูด (pull) สำคัญที่ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยเดินทางท่องเที่ยว คือ 1) ความสวยงามของสถานที่ 2) ความเป็นธรรมชาติ/ ความสดชื่นของอากาศ 3) วัฒนาอาราม 4) อาหารพื้นเมือง 5) ความเป็นชนบท/ พื้นเมือง

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงวัย พบดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยมีความถี่ในการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2-4 ครั้งต่อปี มากที่สุด โดยทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความถี่ในการท่องเที่ยวพอกัน 2) บุคคลที่ผู้สูงวัยเดินทางด้วย คือ ครอบครัวหรือญาติพี่น้อง มากที่สุด 3) เหตุผลที่ผู้สูงวัยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ เพื่อพักผ่อน มากที่สุด 4) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยนิยมท่องเที่ยวในวันเสาร์-วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มากที่สุด 5) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยใช้ระยะเวลาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 2-4 วันมากที่สุด 6) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในประเทศไทยระหว่าง 2,001- 4,000 บาท มากที่สุด 7) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยจะซื้ออาหารที่ขึ้นชื่อของจังหวัด มากที่สุด และมักเป็นอาหารมากกว่าขนม 8) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยมักซื้อของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและสมุนไพร มากที่สุด เช่น เครื่องสำอาง ยา 9) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยรับทราบข้อมูลท่องเที่ยวจากสื่อต่างๆของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมากที่สุด 10) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยบอกความรู้สึกหลังการท่องเที่ยวว่าอยากกลับไปท่องเที่ยวอีก มากที่สุด 11) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยนิยมพักโรงแรมมากที่สุด โดยเฉพาะเพศชายสูงซึ่งมากกว่าเพศหญิง 12) สไตล์ของที่พักรักที่นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยเลือกพัก คือ ที่พักที่ใกล้ชิดธรรมชาติมากที่สุด 13) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยเลือกที่พักที่มีราคามากกว่า 1,200 บาท มากที่สุด 14) นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยประทับใจวัดมากที่สุด ทั้งในจังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท รองลงมาในจังหวัดอ่างทอง คือ นาข้าว รองลงมาในจังหวัดสิงห์บุรี คือ ปลาช่อนแม่ลา และอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน และรองลงมาในจังหวัดชัยนาท คือ สวนนก และส้มโอ

สำหรับการให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการของผู้สูงวัย สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ความสะอาดของที่พักรัก 2) ความสะอาดของห้องน้ำ 3) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 4) ความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว 5) ความสะอาดของร้านอาหาร 6) ความสะอาดของการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว 7) มารยาทของพนักงาน 8) ความชัดเจนของป้ายบอกทาง 9) ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ 10) ราคาเป็นมาตรฐาน

ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น สรุปได้ว่า ปัจจัยผลักดันให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมาเที่ยวจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีและชัยนาท คือ ต้องการพักผ่อน หลีกหนีจากความจำเจ และความอยากกินอาหารท้องถิ่น ซึ่ง 3 จังหวัดนี้มีลักษณะที่ช่วยตอบสนองปัจจัยผลักดันของผู้สูงอายุได้เพราะทั้ง 3 จังหวัด ยังมีความเป็นธรรมชาติ ผู้คนยังรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และมีอาหารท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ส่วนปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ผู้สูงอายุไปเที่ยวใน 3 จังหวัดนี้ คือ วัดวาอาราม โบราณสถาน ความเป็นชนบท และอาหารพื้นเมือง ซึ่งแต่ละจังหวัดก็มีของดีประจำจังหวัดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้แก่ จังหวัดอ่างทองมี กลองโบราณ ตะกร้าจักสานพลาสติก ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากสมุนไพรของไทย และตุ๊กตาชาววัง จังหวัดสิงห์บุรีมี วัด ปลาช่อน อุทยานประวัติศาสตร์ค่ายบางระจัน และขนมเปี๊ยะ และจังหวัดชัยนาทมี วัด สวนนก ส้มโอ และข้าวสารเพื่อสุขภาพ สำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ จะมีที่พักที่มีความสะอาดและสะดวก ในระดับปานกลาง เนื่องจาก 3 จังหวัดนี้เป็นเมืองผ่านในการเดินทาง มีนักท่องเที่ยวที่ค้างแรมค่อนข้างน้อย จึงไม่เหมาะกับการสร้างโรงแรมที่มีราคาสูงเกินไปและทั้ง 3 จังหวัดนับว่าเป็นเมืองที่สงบและปลอดภัย ในการเดินทางนักท่องเที่ยวควรมีรถส่วนตัวหรือมีรถแท็กซี่ที่มีขนาดพอเหมาะกับถนนหนทาง ถนนหนทางสะดวก แต่รถโดยสารสาธารณะอาจมีน้อย

Abstract

A study of push and pull factors for travelling motivation for senior tourists and behavior of senior tourists towards the route in Ang Thong, Sing Buri, and Chai Nat provinces which aims to: 1) study the motivation factors driven by push and pull factors for building a tourism in Chai Nat, Sing Buri, and Ang Thong provinces for elderly tourists 2) study the behavior of elderly tourists in Chai Nat, Sing Buri, and Ang Thong provinces, and 3) identify the critical factors of service marketing mix on elderly tourists in Chai Nat, Sing Buri, and Ang Thong provinces. The target population is potential elderly tourists who can depend by themselves. They must be not less than 55 years old with enough purchasing power and live in Bangkok. Moreover, population in this study includes the elderly who were traveling in the three provinces. The total tourist samples are 1,587 people, however the sample group of elderly tourists traveling in the three provinces is mostly lower income than tourists from Bangkok which is not a target group. Therefore, this study only focuses on elderly tourists in Bangkok.

The demographic characteristics of the elderly sample group in Bangkok as follows: Most of them are females, the age between 55 - 60 years, and earning more than 35,000 baht. In overall of this survey, most were married, graduated with undergraduate degree, most are still working. Most of elderly tourists are state enterprise employees / officials followed by business owners.

The results show that the motive of push factors are 1) the need of relaxation 2) the need of local foods, 3) the need of getting away from the monotony. The critical pull factors for elderly tourists are found to be 1), the beauty of the place, 2) a natural / fresh air 3) temples 4) local foods and 5). rural / local places.

Tourist behaviors of the elderly are as follows 1) most of the elderly tourists travel within the country 2-4 times per year both female and male, 2) most of them travel with the family or relatives, 3) the main reason of traveling is relaxation, 4) most of them travel on Saturday – Sunday and holidays, 5) most of them travel about 2-4 days, 6) most of them spend money on domestic tourism between 2,001- 4,000 baht, 7) most of them buy popular local food than sweets, 8) most of them usually buy souvenirs, natural products and herbs such as cosmetics and medicines, 9) the media which is most used among the elderly tourists are various media from Tourism Authority of Thailand, 10) the feeling from travelling among the elderly tourists after the tour was the need of going back, 11) most of them stay at the hotel especially male tourists, 12) style of accommodation for most elderly tourists were the places closed to nature, 13) most of them spend with more than 1,200 baht for accommodation per night, 14) the temples in all provinces are the most impressive tourist destination, followed by rice field In Ang Thong province, Mae La Common snakehead and Bang Rachan Memorial Camp in Sing Buri province and Chainat Bird Park and grapefruit in Chai nat province.

For the importance of the marketing mix factors for the elderly tourists, from the most to the least of importance were: 1) the cleanliness of the accommodation, 2) the convenience of toilets, 3) the safety in tourism, 4) the safety in tourist places, 5) the cleanliness of the restaurants, 6) the convenience of travelling, 7) the courtesy of employees, 8) the clarity of navigation, 9) quality at reasonable price and 10) standard price.

In qualitative research studies through focus group meetings with local stakeholders were found that push factors for elderly tourists in Ang Thong, Sing Buri, and Chai Nat provinces are the need of relaxation, the need of getting away from the monotony and the need of local foods which three provinces are able to response to push factors of elderly because there are still natural, people still maintain a traditional lifestyle, and the local cuisine is unique. On the other hand, the pull factors for elderly tourists in three provinces are temples, historical places and local food. Each province has a provincial tourist attractions such as ancient drum, wicker baskets with plastic, cosmetic products from Thai herbal, and Palace doll in Ang Thong province. Sing Buri province has temples, Common snakehead, Bang Rachan Memorial Park and cake, while Chai Nat province has temples, Chainat Bird Park, grapefruit and healthy rice. The preparation for the elderly tourists should include cleanliness and convenience of accommodation at moderate level, since there are quite a few tourists who stay overnight in the three provinces. It is ideal not to build a very expensive hotels. Moreover, the three provinces are accounted to be peaceful and secure cities. Visitors are advised to travel in a private cars or bus tours because the road is convenience to travel but there is less accessible public transports.